

Nr 274.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till brandväsendet; given Stockholms slott den 12 maj 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 maj 1944.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen samt med statsrådet Rubbestad anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson.

I den till innevarande års riksdag avlåtna statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition som kunde bliva riksdagen förelagd, för budgetåret 1944/45 beräkna

under *sjätte huvudtiteln dels* till Ersättningar för skador vid eldsläckning ett förslagsanslag av 10 000 kronor, *dels ock* till Bidrag till svenska brandkårens riksförbund ett anslag av 2 000 kronor samt

under *nionde huvudtiteln* till Skogsvård m. m.: Särskilda åtgärder för främjande av skogsbrandskyddet ett förslagsanslag av 285 000 kronor.

Tidigare denna dag har Kungl. Maj:t på min föredragning beslutat till riks-

dagen avlåta proposition (nr 265) med förslag till brandlag och brandstadga m. m.

I anslutning härtill torde jag nu få anmäla de till kommunikationsdepartementets föredragning hörande anslagsfrågor, som sammanhånga med den i propositionen föreslagna organisationen av brandförsvaret. Frågan om anslag till särskilda åtgärder för främjande av skogsbrandskyddet torde komma att senare i dag föredragas av chefen för jordbruksdepartementet.

Fråga om statsbidrag till kommunerna för brandförsvarskostnader.

Ökade krav på åtgärder till förebyggande och släckning av brand komma enligt förslaget till brandlag och brandstadga att ställas på kommunerna. Frågan, huruvida och i vilken omfattning staten borde bidra till bestridandet av kommunernas kostnader för organiserandet av brandväsendet i enlighet med dessa författningar, har därför under förarbetena till desamma upptagits till prövning.

Brandförvarsutredningen framhöll i detta avseende i sitt betänkande (SOU 1942: 10, s. 133), att kostnaderna för brandväsendet i princip borde bäras av kommunerna, när brandförsvaret enligt utredningens förslag vore organiserat på kommunal grund. Staten hade emellertid redan tidigare lämnat vissa bidrag till brandförsvaret, och då nu ökade krav komme att ställas på kommunerna, borde enligt utredningens åsikt även statens bidrag ökas. Vid behandlingen av dithörande frågor borde enligt utredningens mening skillnad göras mellan å ena sidan de engångskostnader, som föranleddes av utredningens förslag, samt å andra sidan de årliga kostnaderna för brandförsvaret.

Med avseende å **engångskostnaderna** föreslog utredningen, på sätt av det följande närmare framgår, att staten borde i viss utsträckning bidra till kommunernas kostnader för inköp av motorbrandsprutor och brandslang.

Beträffande de **årliga kostnaderna** för brandförsvaret må till en början erinras, att staten hittills bidragit därtill i form av vissa anslag under sjätte och nionde huvudtitlarna.

Under sjätte huvudtiteln hava — bortsett från de anslag till statens brandskola och till bidrag till svenska brandskyddsföreningen, som för nästkommande budgetår redan äskats och av riksdagen beviljats — upptagits de inledningsvis omnämnda, för nästkommande budgetår preliminärt beräknade anslagen till ersättningar för skador vid eldsläckning och till bidrag till svenska brandkårernas riksförbund. Under nionde huvudtiteln hava åter upptagits dels ett förslagsanslag Skogsvård m. m.: Släckning av skogseld och dels ett reservationsanslag Skogsvård m. m.: Särskilda åtgärder för främjande av skogsbrandskyddet. Angående användningen av sistnämnda anslag må i detta sammanhang nämnas, att ur detsamma bestritts bland annat kostnaderna för bevakning och underhåll av skogsbrandtorn.

*Brandförvarsutredningens majoritet*¹ ansåg statsanslag till bestridande av

¹ Ordföranden, landshövdingen A. E. Rodhe samt ledamöterna brandchefen H. Forssman, civilingenjören T. Gustafsson, brandinspektören K. A. Janzon och civilingenjören A. Nylander.

de årliga kostnaderna för brandförsvaret böra anvisas endast i begränsad omfattning. Utom till bestridande av kostnaderna för den statliga brandinspektionen borde sålunda medel anvisas allenast för de ändamål, som hittills tillgodosetts genom särskilda anslag under sjätte och nionde huvudtitlarna. Inom utredningen hade övervägts, huruvida icke staten även därutöver borde lämna bidrag till kommunernas årliga kostnader för brandförsvaret. Utredningen hade emellertid kommit till den uppfattningen, att sådana bidrag icke borde utgå. Tillräckliga skäl syntes nämligen icke föreligga för att giva kommunernas utgifter för brandförsvaret en särställning i jämförelse med andra kommunala utgifter. Det borde även uppmärksammas, att den ökning av skattebördan i mera skattetyngda kommuner, vilken kunde föränledas av den föreslagna brandorganisationen, i viss omfattning kompenseras enligt reglerna om understöd av skatteutjämningsmedel. Den omständigheten, att statsbidrag i vissa fall kunde utgå för de årliga kostnaderna för skogsbrandväsendet, syntes i och för sig icke kunna åberopas som stöd för att motsvarande bidrag skulle utgå även för brandväsendet i övrigt bland annat med hänsyn till att skogsbrandskyddet i mycket stor omfattning avsåg statens egna skogar.

Mot utredningens förslag, i vad detsamma avsåg bidrag till kommunernas årliga kostnader, anmälde två ledamöter av utredningen¹ reservation under framhållande, att de funne det oundgängligt, att landskommunerna erhöles en långt kraftigare ekonomisk hjälp från statens sida. Reservanterna framhöllo till stöd för sin mening, att den föreslagna reformen, enligt vilken även landskommunerna skulle åläggas att upprätta och vidmakthålla ett betryggande brandförsvär, skulle åsamka landskommunerna icke blott stora engångskostnader — till vilka enligt utredningens förslag avsevärda statsbidrag skulle utgå — utan även icke obetydliga årliga kostnader. De statsbidrag, som enligt utredningens förslag skulle utgå till vissa av dessa årliga kostnader, vore enligt reservanternas mening icke tillräckliga. Reservanterna åberopade jämväl, att staten enligt kungörelsen den 2 december 1938 (nr 475) angående statsbidrag till kommuns skogsbrandväsen redan lämnade särskilda bidrag till kommunernas årliga kostnader för skogsbrandväsendet, vilka bidrag enligt 2 § kungörelsen utginge med högst tre fjärdedelar av sammanlagda beloppet av de kostnader, som kunde anses hava varit nödvändiga för skogsbrandväsendet. Med hänsyn härtill föreslogo reservanterna, att landskommunerna skulle erhålla statsbidrag med tre fjärdedelar av den årliga kostnaden för brandförsvaret.

Reservanterna beräknade, att ett anslagsbelopp å 1 500 000 kronor skulle vara erforderligt för bestridande av de årliga bidragen till kommunernas brandförsvärskostnader.

I de utlåtanden, som avgivits över brandförsvärsutredningens betänkande, har dess förslag i nu angivna delar i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan

¹ Biträdande länsjägmästaren S. Lindroth och ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren V. J. Mattsson.

erinran. *Länsstyrelserna i Blekinge och Norrbottens län* hava dock tillstyrkt bifall till reservationen. Även *länsstyrelserna i Skaraborgs och Jämtlands län* samt *styrelsen för svenska landskommunernas förbund* hava uttalat sig till förmån för statligt bidrag till kommunernas årliga kostnader i större utsträckning än vad utredningen föreslagit.

Av innehållet i de yttranden, som sålunda utmyнна i ett tillstyrkande av bidrag till kommunernas årliga kostnader för brandväsendet, må följande återgivas.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Inom Skaraborgs län med dess många små landskommuner, av vilka åtskilliga dragas med en betydande skattetunga, kan det befaras, att kostnaderna för ett fullt betryggande brandförsvar kunna bliva tyngande. Länsstyrelsen, som skulle anse det olyckligt, om de möjligheter till ett förbättrat brandförsvar på landsbygden, som öppna sig genom de föreliggande förslagen, skulle minskas eller hindras av ekonomiska skäl, finner sig därför böra ifrågasätta, om icke, i nära likhet med vad som nu gäller med avseende å skogsbrandväsendet, möjlighet borde beredas kommuner med svag ekonomisk bärkraft att i viss omfattning erhålla statsbidrag till sina kostnader för brandförsvaret.

Länsstyrelsen i Jämtlands län: Enligt länsstyrelsens mening bör statsbidrag till de årliga kostnaderna skäligen kunna utgå i större utsträckning än de sakkunniga föreslagit. Då skogsbrandförsvaret enligt förslaget skall samordnas med övrigt brandförsvar, föreslår länsstyrelsen, att statsbidrag till landskommun för brandförsvarets ordnande må kunna utgå enligt samma grunder, som nu gälla i fråga om skogsbrandväsendet.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund: Enligt förslaget skall på landsbygden allmän brandsyn äga rum en gång årligen, och denna skall omfatta i regel samtliga byggnader, upplag och andra anläggningar inom kommunen. Brandsynen skall förättas av en nämnd, bestående av brandchefen eller annan av brandbefälet såsom ordförande samt en eller två därtill lämpliga personer, som utses av den förvaltande myndigheten. — Det är alldeles givet, att genom dessa föreskrifter brandrisken kommer att i hög grad förminskas. Men man kan icke bortse ifrån att därigenom också kommunerna, vilka enligt förslaget skulle bära kostnaderna, komme att få ikläda sig en sorts brandförsäkringsavgift av ganska betydande storleksordning. Det är här fråga om en alldeles ny uppgift för landskommunerna, vilket, såvitt styrelsen kan finna, starkt talar för att kommunernas utgifter för det föreslagna brandförsvaret beredes en särställning i jämförelse med andra kommunala utgifter och följaktligen kompenseras med ett rikligt bidrag av statsmedel. — Att exakt angiva den lämpliga storleken av ett sådant bidrag är givetvis svårt. Men med hänsyn till storleken av hittills utgående bidrag till skogsbrandväsendet, eller således $\frac{3}{4}$ av sammanlagda beloppet av kostnaderna, vilken icke förefaller orimlig i förevarande avseende, vill styrelsen förorda, att övervägande delen av de årliga kostnaderna för brandväsendet bestridas med bidrag av statsmedel.

*Departements-
chefen.*

Vid bedömande av spørsmålet om bidrag till kommunernas årliga kostnader för brandförsvarets upprätthållande kan man enligt min mening icke bortse från det förhållandet, att brandförsvarets ordnande såväl enligt nu gällande bestämmelser som med den nya lagstiftningens utformning i första hand är en kommunal uppgift. Kommunerna böra därför i första hand svara för de med uppgiften förenade kostnaderna, även om staten för dess lösande

medverkar genom upprättande av erforderliga övervakande och ledande organ ävensom genom bidrag till vissa särskilda ändamål. Detta oaktat kunna vissa skäl anföras för den uppfattningen, att staten, när den pålägger samtliga kommuner skyldigheten att upprätthålla ett brandförsvar, skäligen borde lämna ett visst ekonomiskt stöd även för löpande årliga kostnader. Emellertid skulle införande av statsbidrag för dylika kostnader aktualisera vissa vanskliga gränsdragningsfrågor, för såvitt man icke ville lämna samtliga kommuner i riket ett efter schablonmässiga grunder avvägt statsbidrag, något som enligt min mening icke bör ifrågakomma. Vidare är att beakta, att de lokala brandstodsbolagen och länsbolagen för närvarande i viss omfattning lämna bidrag till brandväsendet på landsbygden. Jag har övervägt möjligheterna att i lämplig form göra ett dylikt bidrag obligatoriskt för försäkringsanstalterna, men företagna undersökningar hava visat, att stora svårigheter härvidlag yppa sig. Emellertid förutsätter jag, att brandförsäkringsföretagens bidrag till landskommunernas brandförsvarskostnader skola utgå jämväl sedan brandförsvarsanordningar blivit obligatoriska även på landsbygden. Införande av statsbidrag till de löpande kostnaderna för brandväsendet skulle dock säkerligen förminska försäkringsanstalternas intresse härutinnan.

Med hänsyn till här antydda förhållanden har jag ansett mig böra i denna fråga biträda den ståndpunkt, som intagits av brandförsvarsutredningens majoritet, och jag kan sålunda icke tillstyrka, att staten skulle lämna direkta bidrag till de årliga kostnaderna för kommunernas brandförsvar. Enligt min mening bör i stället staten för underlättande av de bördor, vilka genom den nya lagstiftningen i form av engångskostnader läggas framför allt på landskommunerna, lämna bidrag till engångskostnaderna i större omfattning än vad utredningen förutsatt.

Från här angivna utgångspunkter går jag nu att granska de föreliggande anslagskraven, i vad desamma avse kommunikationsdepartementets förvaltningsområde, varvid jag till en början upptager frågan om statsbidrag till de kommunala engångskostnaderna.

Engångskostnader för brandförsvaret.

Bidrag till kommuner för inköp av motorbrandsprutor.

För att stärka rikets brandförsvar gingo statsmakterna våren 1940 och hösten 1941 i författning om central upphandling genom luftskyddsinspektionens försorg av motorbrandsprutor, vilka tillhandahöllos sådana kommuner, som för sitt brandväsen voro i behov av desamma. I främsta rummet åsyftades härvid att förstärka kommunernas brandberedskap ur luftskyddssynpunkt. De kommuner, som under året näst före bidragsbeslutet åtnjutit understöd av skatteutjämningsmedel, erhöilo sprutorna kostnadsfritt, medan statsverket för övriga kommuner bar kostnaden, i den mån denna översteg ett belopp, som motsvarade 5 öre per skattekrona inom kommunen.

I nu angiven ordning hava motorsprutor till ett antal av omkring 1 700 tillförts kommunernas brandförsvar. Härtill komma de sprutor, vilka vissa

kommuner anskaffat redan innan det statliga initiativet togs och till vilka enligt särskilt beslut statligt bidrag i viss utsträckning utgått.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen nr 2 (s. 59) därom framlagda förslag har vidare innevarande års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 för samma ändamål anvisat ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor, avsett att möjliggöra inköp av ytterligare 300 sprutor. Beträffande tillhandahållandet av dessa sprutor gälla enligt kungl. brev den 18 februari 1944 i huvudsak samma grunder som de, vilka föreskrivits vid tidigare anskaffning. Kommun, i vilken brandkår ej finnes upprättad, erhåller motorspruta endast om det med säkerhet kan antagas, att brandkår kommer att upprättas i kommunen inom den närmaste framtiden. Såsom villkor för tillhandahållande på angivet sätt av motorspruta åt en kommun har tillika uppställts kravet att kommunen inköper den brandslang och armatur, som luftskyddsinspektionen finner erforderlig.

Även *brandförsvarsutredningen* föreslog, att statsbidrag för nu ifrågavarande ändamål skulle beviljas kommunerna enligt nyss angivna grunder. Erforderligt engångsanslag för ändamålet beräknade utredningen till 1 000 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

I enlighet med brandförsvarsutredningens förslag finner jag skäligt, att staten bidrager till kostnaderna för anskaffande av de motorbrandsprutor, som ytterligare erfordras för att kommunernas brandberedskap i detta hänseende skall vara ur fredssynpunkt tillgodosett. För tillhandahållande av dessa sprutor torde i huvudsak böra gälla de bestämmelser, som tillämpats för statens medverkan vid anskaffningen av brandsprutor för att förstärka kommunernas brandberedskap ur luftskyddssynpunkt. Fördelningen av bidragen torde emellertid från och med budgetåret 1944/45 böra överlämnas åt civilförsvarsstyrelsen att avgöras på föredragning av riksbrandinspektören.

Vad angår storleken av för ändamålet erforderligt anslag må nämnas, att enligt från luftskyddsinspektionen lämnade uppgifter brandförsvarets ordnande ur fredssynpunkt anses kunna tillgodoses genom ytterligare omkring 250 sprutor. Lämpligen torde för nästa budgetår böra beräknas medel till bidrag för inköp av omkring 200 sprutor. Inköpskostnaden härför, beräknad efter 3 800 kronor per spruta, utgör 760 000 kronor. Då en viss del av denna kostnad torde komma att täckas av kommunerna, torde bidragsanslaget kunna begränsas till 725 000 kronor. Anslaget bör erhålla reservationsanslags karaktär.

Bidrag till kommuner för inköp av brandslang.

Beträffande frågan om statsbidrag till kommuner för inköp av brandslang har *brandförsvarsutredningen* anfört följande.

Statsbidrag bör enligt utredningens mening utgå även för inköp av slang till de brandkärer, som behöva nyuppsättas. Slangpriset per meter var före inträdet av den nu rådande krisen omkring 2 kronor 30 öre men är för närvarande omkring 7 kronor 10 öre. Då det synes skäligt att de kommuner, som skola nyuppsätta brandkärer, icke betungas med större utgifter för slang än

den före kriget normala kostnaden, vilken utgör omkring 25 procent av den nuvarande kostnaden, torde statsbidraget böra utgå med 75 procent av inköpsvärdet. Administrationen av detta bidrag torde ställa sig tämligen enkel, då all slangförsäljning i riket för närvarande förmedlas av luftskyddsinspektionen. Då minst 500 meter slang erfordras för envar av de 900 brandkårer, som behöva nyuppsättas, bör bidraget alltså avse 450 000 meter slang. Med utgångspunkt från nuvarande pris, 7 kronor 10 öre per meter, skulle kostnaden härför utgöra 3 195 000 kronor och statsbidraget, 75 procent, utgöra omkring 2 400 000 kronor.

Utredningen har övervägt att föreslå retroaktiva bidrag för redan inköpt slang ävensom bidrag till inköp av slang åt kårer, som nyligen uppsatts men som ännu icke anskaffat erforderlig mängd slang. Då emellertid skäl av såväl praktisk som principiell natur kunna åberopas häremot, torde sådana bidrag icke böra ifrågasättas.

Utredningens förslag har i denna del föranlett följande yttranden.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län förordar, att möjlighet till retroaktiva bidrag för redan inköpt slang beredes åtminstone i vissa fall.

Länsstyrelsen erinrar, att den redan tillstyrkt retroaktiva bidrag till kommuner, som inköpt motorsprutor för luftskyddets behov, innan bestämmelserna om statsbidrag för sådant ändamål utfärdats. *Länsstyrelsen* anser det psykologiskt oriktigt att genom särskilda bidrag belöna sådana kommuner, som kanske demonstrativt nonchalerat myndigheternas uppmaningar att förbättra sin brandberedskap, under det att andra kommuner, som kanske med stora oppoffringar frivilligt skaffat sig och därmed även grannkommunerna ett förbättrat brandskydd, själva få bära sina kostnader.

Även *länsstyrelsen i Kronobergs län* anser det böra övervägas, huruvida icke bidrag i ömmande fall borde kunna utgå för materielanskaffning, som skett under närmaste tiden före brandlagens ikraftträdande. Tillika ifrågasätter *länsstyrelsen*, huruvida ej mer enhetliga grunder för statsbidrag till materielanskaffning borde fastställas.

Statskontoret avstyrker däremot anslag överhuvud för nu ifrågavarande ändamål.

Statskontoret säger sig icke kunna dela utredningens uppfattning, att det förhållandet, att priset på brandslang vid inträdet av rådande kris endast utgjorde 25 procent av gällande pris, bör föranleda, att kommuner, vilka nu skola nyuppsätta brandkår, tilldelas statsbidrag med belopp, motsvarande prisstegringen, eller med 75 procent av slangkostnaden. Såvitt *statskontoret* kan finna, föreligger intet skäl, varför icke kommunerna skola bära denna kostnadsstegring likaväl som de ökade kostnader, vilka under samma tid uppstått i fråga om annan materiel, som erfordras för den kommunala verksamheten. Ett motsatt betraktelsesätt måste för övrigt leda till orimliga konsekvenser, bland annat med avseende å de kommuner, som under krisen uppsatt brandkår.

Även *länsstyrelsen i Malmöhus län* ifrågasätter, om detta bidrag bör utgå.

I likhet med brandförsvarsutredningen anser jag, att staten i samband med brandförsvarspliktens utsträckning över hela landsbygden skäligen bör i viss omfattning bidraga till kommunernas engångskostnad för inköp av slang. Bidrag bör enligt min mening utgå såväl till de kommuner, inom vilka brand-

*Departements-
chelen.*

kårer i anledning av brandlagstiftningens ikraftträdande nyuppsättas, som till kommuner, vilka för att uppfylla brandlagstiftningens fordringar på brandförsvaret behöva verkställa komplettering av sitt slanginnehav. Den av brandförvarsutredningen föreslagna bidragskvoten eller 75 procent av inköpskostnaden synes mig kunna godtagas. I likhet med utredningen anser jag mig av principiella och praktiska skäl icke kunna förorda, att bidrag skulle få utgå även retroaktivt, utan bidragsrätten torde böra begränsas till att avse engångskostnader i anledning av den nya brandlagstiftningens ikraftträdande.

På grundval av uppgifter, inhämtade från luftskyddsinspektionen, kan ett statsanslag av 1 170 000 kronor beräknas vara erforderligt för täckande av kommunernas sammanlagda ytterligare behov av slang. Härvid har räknats med i genomsnitt 500 meter slang för envar av 250 motorsprutor eller 125 000 meter, vartill lagts ett uppskattat behov av 75 000 meter slang för komplettering av förrådet hos kommuner, vilka nu ha för små mängder slang. Då uppskattningen särskilt av kompletteringsbehovet är av approximativ karaktär, torde hela det beräknade anslagsbeloppet böra upptagas för nästkommande budgetår, oavsett att till bidrag för anskaffande av brandsprutor beräknats medel avseende endast 200 sprutor.

Anslaget bör erhålla reservationsanslags natur. På civilförvarsstyrelsen torde få ankomma att efter föredragning av riksbrandinspektören meddela beslut om statsbidrag.

Bidrag till kommuner för uppförande av brandstationer och anläggande av branddammar.

Frågan om statligt bidrag till kommunala branddammar har redan tidigare genom en av *statens arbetsmarknadskommission* och *luftskyddsinspektionen* den 17 april 1941 avlåten framställning bragts under Kungl. Maj:ts prövning.

I denna framställning, för vilken redogöres i brandförvarsutredningens betänkande (s. 134), framhölls bland annat följande.

Behovet av branddammar och brandbrunnar vore mycket stort, särskilt på landsbygden. I större städer och samhällen hade vattenfrågan i regel kunnat lösas på ett tillfredsställande sätt. En tryggad vattenförsörjning vore emellertid även för mindre samhällen och på landsbygden av vitalt intresse ur brandskyddssynpunkt. Ett stort antal eldsvådor under senare år hade säkerligen kunnat släckas snabbare och skadeverkningarna avsevärt begränsas, om icke vattenbrist gjort sig gällande. Behovet av branddammar och brandbrunnar vore sålunda redan under fredsförhållanden av stor vikt. Än mera gjorde sig naturligtvis detta behov gällande under beredskapsförhållanden samt under krig. Med hänsyn till de sålunda anförda omständigheterna hemställde myndigheterna — efter det att ekonomiska och vissa andra synpunkter på ärendet ingående dryftats — att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen äska ett anslag av 2 000 000 kronor till bidrag åt kommuner m. fl. för utförande av branddammar och brandbrunnar m. m.

Brandförvarsutredningen avgav den 21 oktober 1941 utlåtande i ärendet och tillstyrkte därvid livligt framställningen samt underströk vikten av att de i framställningen vidtagna åtgärderna vidtoges inom kortast möjliga tid.

Sedermera har *luftskyddsinspektionen* i skrivelse den 7 september 1943, varom närmare förmåles i den till innevarande års riksdag avlåtna propositionen nr 2 (s. 52), gjort framställning om anslag till statsbidrag för anordnande av branddammnar.

Nämnda framställningar hava emellertid icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Ett effektivt brandväsen förutsätter givetvis, att vattentillgången är någorlunda tryggad. Det kan därför bliva nödvändigt att på sina håll, särskilt på landsbygden, anlägga branddammnar för att brandorganisationen överhuvud skall kunna fungera. I allmänhet torde branddammsanläggningar utgöra lämpliga objekt för sysselsättning av övertalig arbetskraft. Sådana anläggningar kunna därför förutsättas i viss utsträckning komma till stånd såsom beredskapsarbeten. Ett särskilt bidragsanslag torde dock vara erforderligt för det fall att behovet av branddammnar måste, utan hänsyn till arbetsmarknadsläget, omedelbart tillgodoses. Bidrag synes mig böra utgå med högst femtio procent av anläggningskostnaden.

Av engångsutgifterna för brandförsvarets ordnande torde uppförandet av brandstationer i de kommuner, där sådana bliva erforderliga, komma att utgöra en betydande del. Brandförvarsutredningen medtog i sitt förslag icke denna utgiftspost bland de engångskostnader, för vilka statsbidrag borde utgå (jfr betänkandet s. 133). I anslutning till vad jag inledningsvis anfört hyser jag emellertid den uppfattningen, att statsbidrag bör beviljas även till kommunala engångskostnader för anläggning av brandstationer under förutsättning, att detsamma avväges på sådant sätt, att det kommer att tillgodose särskilt de mindre bärkraftiga kommunernas behov. Inom en landskommun torde kostnaderna för en nöjaktig brandstation för närvarande belöpa sig till 12 000—15 000 kronor, stundom högre belopp. Jag vill förordna, att statsbidrag må beviljas kommun, som hittills saknat brandstation men som i anledning av brandlagstiftningens genomförande måste uppföra sådan. Bidraget torde böra utgå med en tredjedel av anläggningskostnaden, dock högst med 6 000 kronor.

Prövningen av frågor om anslag för nu angivna ändamål synes böra ankomma på civilförvarsstyrelsen efter föredragning av riksbrandinspektören. Såsom förutsättning för erhållande av bidrag till uppförande av brandstation torde böra gälla, att ritningarna till brandstationen i förväg godkänts av civilförvarsstyrelsen eller, om så ej skett, att byggnaden likväl kan anses väl fylla sitt ändamål. På Kungl. Maj:t torde i övrigt få ankomma att meddela närmare bestämmelser angående handläggning av nu ifrågavarande slag av ärenden ävensom angående villkor för åtnjutande av statsbidrag.

De åtgärder, för vilka bidrag här förordats, torde endast successivt kunna genomföras. För närvarande saknas hållpunkter för att beräkna storleken av de totala kostnaderna. För nästkommande budgetår synes mig böra upptagas ett bidragsanslag av 500 000 kronor. Även detta anslag bör anvisas i form av reservationsanslag.

*Departements-
chefen.*

Årliga kostnader för brandförsvaret.

De årliga kostnader för brandförsvaret, för vilka staten enligt min mening bör i detta sammanhang svara eller lämna bidrag, utgöras dels av kostnader för vissa administrativa organ, dels ock av kostnader för sådana ändamål, för vilka redan tidigare, på sätt i det följande närmare omförmåles, bidrag utgått under sjätte huvudtiteln.

I detta sammanhang må framhållas, att enligt brandförvarsutredningens förslag samtliga anslag, som avse de årliga statliga kostnaderna för brandförsvaret, borde sammanföras under sjätte huvudtiteln, under vilken huvudtitel jämväl erforderliga anslag till engångskostnader borde upptagas. En sådan anordning, som torde förutsätta att på Kungl. Maj:t ankommande ärenden rörande brandväsendet sammanföras till handläggning inom kommunikationsdepartementet, är även enligt min mening lämplig. Emellertid skulle, enligt vad tidigare i dag förordats, den nya brandlagstiftningen träda i kraft först den 1 januari 1945. På grund härav och då ett av de å nionde huvudtiteln hittills upptagna anslagen till skogsbrandväsendet för budgetåret 1944/45 redan äskats och av riksdagen beviljats under sistnämnda huvudtitel, torde hittillsvarande fördelning av brandanslagen mellan sjätte och nionde huvudtitlarna böra äga bestånd jämväl under nästkommande budgetår.

Vad till en början angår anslag till de administrativa organen, må erinras att, såsom framgår av propositionen med förslag till brandlag m. m., tillsynen över brandförsvaret framdeles liksom hittills skulle komma att utövas av länsstyrelserna samt i sista hand av Kungl. Maj:t. För effektivisering av denna tillsyn skulle emellertid inrättas dels en central statlig brandsinspektion under ledning av en riksbrandinspektör, dels ock särskilda brandspektörsbefattningar i länen. Härav aktualiseras till en början frågan om medel till nämnda organ. Dessa medel torde lämpligen kunna fördelas på ett avlönings- och ett omkostnadsanslag.

Statens brandsinspektion: Avlöningar.

I samband med remiss till lagrådet av förslaget till brandlag redogjorde jag (propositionen nr 265, s. 42—44) för de förslag beträffande avlöningsförmåner till riksbrandinspektören och hos denne anställd biträdande personal, som framlagts av brandförvarsutredningen. Av redogörelsen framgår, att *brandförvarsutredningen* (betänkandet s. 137) under förestående rubrik beräknade medel för avlöningar till tre befattningshavare med belopp som framgå av följande uppställning.

	Kronor.
Riksbrandinspektören, lön jämte tilläggsförmåner enligt lönegraden C 5	15 916
Riksbrandinspektörens assistent, lön jämte tilläggsförmåner enligt lönegraden Eo 21	9 197
Kontorsbiträde, lön jämte tilläggsförmåner enligt lönegraden Eo 4 ..	3 711

Summa kronor 28 824

Vidare beräknade utredningen följande anslagsposter för vissa arvoden.

	Kronor.
Arvoden till länsbrandinspektörer	40 000
Arvoden åt länsinspektörerna för skogsbrandförsvaret och distrikts- skogsbrandchefer	30 000
Arvoden till särskilda sakkunniga att anlitas av riksbrandinspek- tören	5 000
Summa kronor	75 000

Summan av ifrågavarande poster, 103 824 kronor, ansåg brandförsvartsutredningen kunna avrundas till 100 000 kronor.

I samband med lagrådsremissen av brandlagsförslaget yttrade jag — under framhållande att frågan om riksbrandinspektörens ställning i statsförvaltningen icke borde slutgiltigt lösas, innan hemortsförsvars-sakkunniga fullbordat sitt arbete — att riksbrandinspektören åtminstone tills vidare icke borde inordnas i något ämbetsverk och att hans anställningsvillkor borde provisoriskt så bestämmas, att frågan om hans ställning kunde tagas under omprövning, då hemortsförsvars-sakkunnigas förslag bleve föremål för ställningstagande från statsmakternas sida. För detta ändamål borde riksbrandinspektörens löneförmåner tills vidare utgå i form av arvode, därvid ett årligt belopp av 15 000 kronor syntes vara skäligt. Ett bifall till detta förslag skulle innebära, att riksbrandinspektören icke skulle äga rätt till pension. Då pensionsrätten syntes vara en viktig förutsättning för en fullgod rekrytering, förutsatte jag emellertid, att pensionsfrågan skulle regleras i samband med att spörsmålet om inspektörens ställning i statsförvaltningen bleve slutligen prövad.

*Departements-
chefen.*

Till biträde åt riksbrandinspektören borde, anförde jag vidare, tillsättas en assistent. Även denna tjänst borde tills vidare utgöra en arvodessyssla. Arvodet syntes lämpligen böra beräknas till 9 000 kronor om året. För skrivhjälp syntes 3 500 kronor tills vidare vara tillräckligt.

Frågan om riksbrandinspektörens ställning liksom även om den till hans förfogande stående biträdande personalen har kommit i ett nytt läge genom det förslag till organisation av civilförsvaret, som nu föreligger. I detta avseende har i den proposition, som Kungl. Maj:t tidigare denna dag beslutat avlåta till riksdagen angående anslag till civilförsvaret, förutsatts, att riksbrandinspektören skall erhålla ställning såsom föredragande i civilförsvarsstyrelsen, såvitt angår brandförsvaret under krig, men självständiga inspektionsbefogenheter i vad gäller brandväsendet under fred. I propositionen förutsattes tillika, att riksbrandinspektörens avlöning skall bestridas från anslag under sjätte huvudtiteln, medan kostnaderna för biträdande personal, expenser o. dyl. skola inräknas i civilförsvarsstyrelsens anslag under femte huvudtiteln.

I anslutning härtill erfordras i detta sammanhang icke något anslag till hos riksbrandinspektören tjänstgörande biträdande personal utan allenast för dennes avlöning. Vidare bör upptagas erforderligt belopp till bestridande

av kostnader för vikarie vid semester eller annan ledighet för riksbrandinspektören. Därjämte torde det vara lämpligt, att visst belopp beräknas för ersättning åt sakkunniga, vilka kunna behöva anlitas av riksbrandinspektören för särskilda utredningar m. m. Icke minst under organisationens första verksamhetstid torde behov av särskild expertis kunna uppstå.

Brandlagen och brandstadgan hava, såsom förut erinrats, föreslagits skola träda i kraft den 1 januari 1945. Emellertid torde det vara ändamålsenligt, att riksbrandinspektören och i viss omfattning även länsbrandinspektörerna träda i verksamhet någon tid dessförinnan för att verkställa erforderliga förarbeten. Det må erinras, att ett motsvarande förfaringssätt kommit till användning i tidigare liknande fall, exempelvis före ikraftträdandet av förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. den 1 juli 1941, då statens biltrafiknämnd organiserades från och med den 1 januari 1941 för att bedriva nödiga förarbeten.

På riksbrandinspektören bör under en dylik förberedelsetid ankomma bland annat att medverka vid utarbetandet av förslag till normalbrandordning samt att under samarbete med civilförsvarsstyrelsen, länsstyrelserna och de frivilliga organisationerna på brandväsendets område förbereda upprättandet av en sådan organisation och vidtagandet av sådana åtgärder i övrigt, som erfordras för att snarast möjligt efter författningarnas ikraftträdande giva effektivitet åt den nya lagstiftningen.

Jämväl länsbrandinspektörerna böra på motsvarande sätt vara verksamma under en viss förberedelsetid för att, under samarbete i erforderlig utsträckning med länsstyrelsernas försvarsavdelningar, träda i kontakt med kommunerna för att i huvuddrag planera brandförsvarets ordnande.

I enlighet med vad nu anförts vill jag förorda, att medel beräknas för avlöning åt riksbrandinspektören under hela budgetåret 1944/45. Beträffande anställningsform och löneställning för riksbrandinspektören kunde måhända i organisationsfrågans nuvarande läge ifrågasättas, att åt denne befattningshavare redan från början gäves en fastare ställning. Jag anser dock lämpligast att före ett slutligt ståndpunktstagande i dessa hänseenden avvakta någon tids erfarenhet angående organisationsformens praktiska verkningssätt. Med hänvisning till mitt yttrande vid föredragning av lagrådsremissen vill jag sålunda förorda, att riksbrandinspektörens avlöning tills vidare får utgå i form av ett årligt arvode om 15 000 kronor.

För beredande av ersättning åt vikarie för riksbrandinspektören torde förslagsvis böra beräknas 1 000 kronor. Till arvode åt sakkunniga lärar böra avses ett belopp av 4 000 kronor.

Vad angår de av brandförsvarsutredningen beräknade anslagsposterna för arvoden till länsbrandinspektörer samt åt länsinspektörerna för skogsbrandförsvaret och distriktsskogsbrandchefer är i detta sammanhang — med hänsyn till att frågan om anslag för skogsbrandförsvaret kommer att anmälas av chefen för jordbruksdepartementet — allenast spørsmålet om medel för ersättning åt länsbrandinspektörer aktuellt. I anslutning till vad i det föregående anförts förordar jag, att medel anvisas för att möjliggöra att jämväl läns-

brandinspektörerna upptaga sin verksamhet under lämplig tid före den nya lagstiftningens ikraftträdande. Genomsnittligen synes mig denna tid kunna beräknas till ungefär ett kvartal före nämnda tidpunkt. För ändamålet torde böra beräknas ett belopp av 30 000 kronor.

Sammanlagt bör i enlighet med vad nu anförts under statens brandinspektion: avlöningar uppföras ett anslag om (15 000 + 1 000 + 4 000 + 30 000) 50 000 kronor. I avbidan på erfarenheter rörande anslaget belastning bör detsamma tills vidare upptagas såsom förslagsanslag. Erforderliga föreskrifter rörande anslaget användning torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Statens brandinspektion: Omkostnader.

Angående beräkning av anslag för ifrågavarande ändamål anförde *brandförsvarsutredningen* följande.

Under denna rubrik torde till en början böra anvisas medel för bestridande av engångsutgifter för möblering av riksbrandinspektörens ämbetslokaler, anskaffning av skrivmaskiner etc. Härför torde beräknas 10 000 kronor. I årliga omkostnader för statens brandinspektion (reseersättningar och expenser för riksbrandinspektören, länsbrandinspektörerna, länsinspektörerna för skogsbrandförsvaret och distriktsskogsbrandcheferna) torde beräknas 60 000 kronor. Hyreskostnaden för riksbrandinspektörens ämbetslokaler torde i vanlig ordning böra redovisas å statens allmänna fastighetsfond. Anslaget torde därför under första budgetåret böra utgå med (10 000 + 60 000) 70 000 kronor.

Till följd av att riksbrandinspektören, på sätt förut omnämnts, kommer att inordnas i civilförsvarsstyrelsen torde erforderliga medel för möblering av hans ämbetslokaler m. m. böra utgå från det omkostnadsanslag, som äskas för nämnda styrelse. Något belopp för detta ändamål erfordras därför icke i detta sammanhang. Av omkostnadsanslaget för statens brandinspektion böra med hänsyn härtill bestridas allenast kostnader för riksbrandinspektörens resor ävensom för expenser och resor för länsbrandinspektörerna. För ändamålet synes mig för nästkommande budgetår ett anslag av 25 000 kronor böra vara tillfyllest. Beloppet torde böra anvisas såsom förslagsanslag.

*Departements-
chefen.*

Ersättningar för skador vid eldsläckning.

Under sjätte huvudtiteln har från och med den 1 januari 1939 varit upptaget ett förslagsanslag till Ersättningar för skador vid eldsläckning. För innevarande budgetår har anslaget anvisats med 10 000 kronor, vilket belopp i årets riksstatsförslag preliminärt beräknats även för budgetåret 1944/45. Beträffande grunderna för användningen av anslaget, som disponeras av länsstyrelserna, äro bestämmelser meddelade i kungörelsen den 16 december 1938 (nr 762) angående ersättning för skada till följd av arbete vid släckning av annan eldsvåda än skogseld m. m.

Såsom tidigare framhållits har ett sammanförande av förevarande anslag med förut omnämnda, under nionde huvudtiteln för brandskyddsändamål

*Departements-
chefen.*

anvisade anslag under en gemensam rubrik befunnits lämpligen bära anstå till ett kommande budgetår. För nästa budgetår torde till följd härav anslaget bära upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår och disponeras enligt samma grunder som hittills.

Bidrag till svenska brandkårernas riksförbund.

Den frivilliga brandkårsrörelsen i vårt land är organiserad i länsbrandkårsförbund, ett för varje län. Länsförbunden bilda tillsammans svenska brandkårens riksförbund. Riksförbundet fungerar som samarbetsorgan för länsförbunden, ordnar instruktionskurser, utövar propaganda, utgiver en tidskrift samt en del läroböcker o. s. v. Länsförbunden verka huvudsakligen genom hos dem anställda och av dem avlönade brandkonsulenter.

Till stödjande av den av riksförbundet bedrivna verksamheten har, på sätt närmare framgår av redogörelse under sjätte huvudtiteln av årets statsverksproposition (s. 123), från och med budgetåret 1935/36 varit beviljat ett statsanslag, som under senare tid utgått med 2 000 kronor för budgetår.

Brandförsvarsutredningen föreslog (s. 138), att bidraget till förbundet skulle höjas till 30 000 kronor för år. Av detta belopp avsågos 25 000 kronor såsom bidrag till den konsulentverksamhet, som länsförbunden utöva, och 5 000 kronor såsom stöd för den centrala verksamheten i förbundet. Beträffande de för länskonsulentverksamheten avsedda medlen förutsatte utredningen, att det skulle få ankomma på riksförbundet att fördela dessa på de olika länen.

I statsverkspropositionen har redogjorts för en av *svenska brandkårens riksförbund* gjord framställning, att statsbidraget måtte för budgetåret 1944/45 höjas till 5 000 kronor. Beträffande grunderna för denna framställning tillåter jag mig hänvisa till statsverkspropositionen.

*Departements-
chefen.*

De ökade förpliktelser, som genom den nya brandlagstiftningen komma att åläggas särskilt landskommunerna, torde komma att påkalla en viss intensifiering, åtminstone under den närmaste framtiden, av den verksamhet, som förbundet bedriver genom sina länskonsulenter och som bland annat avser att nybilda och öva brandkårer på landsbygden. En sådan intensifiering, vilken även ur det allmännas synpunkt är önskvärd, synes bära föranleda en viss höjning av det till understöd av förbundets verksamhet anvisade anslaget. Jag finner mig emellertid icke kunna förorda större bidragsbelopp än 5 000 kronor. Enligt min mening bör man kunna räkna med att brandförsäkringsbolagen skola finna med sitt intresse förenligt att även i fortsättningen stödja den ifrågakvarande verksamheten.

Hemställan.

På grund av vad jag i det föregående i skilda hänseenden anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att under sjätte huvudtiteln för budgetåret 1944/45 anvisa

*dels till Bidrag till kommuner för inköp av motorbrand-
sprutor ett reservationsanslag av kronor 725 000,
dels till Bidrag till kommuner för inköp av brandslang ett
reservationsanslag av kronor 1 170 000,
dels till Bidrag till kommuner för uppförande av brand-
stationer och anläggande av branddammar ett reservations-
anslag av kronor 500 000,
dels till Statens brandinspektion: Avlöningar ett förslags-
anslag av kronor 50 000,
dels till Statens brandinspektion: Omkostnader ett förslags-
anslag av kronor 25 000,
dels till Ersättningar för skador vid eldsläckning ett för-
slagsanslag av kronor 10 000,
dels ock till Bidrag till svenska brandkårernas riksförbund
ett anslag av kronor 5 000.*

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda
hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall
samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till
detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sigurd Lang.
